

ІНТЕГРАЦІЯ

країн з перехідною економікою
у світовий економічний простір:
СТАН *i* ПЕРСПЕКТИВИ

з формальної правової точки зору в Україні давно відсутня нерівність прав чоловіків та жінок практично в усіх сферах економічного, соціального та політичного життя, відсутня пряма дискримінація в правах. Але в той же час наразі кількість жінок в парламенті України впала до п'яти відсотків. Таким чином, залучення жінок до розробки національної політики, здійснення програм розвитку та їх участь в цій діяльності залишаються мінімальними.

Численні соціальні пільги, встановлені з метою захисту репродуктивної функції жінок-робітниць та їхнього соціального захисту, призвели до негативного ставлення роботодавців до жінок. Це суттєво обмежує можливості кар'єрного росту та негативно впливає на сімейні відносини як тільки жінки досягають перших успіхів. При працевлаштуванні у жінок менше шансів, ніж у чоловіків, отримати вакантне місце. До того ж нерідко роботодавець зазначає бажану стать майбутнього працівника. Доля жінок у загальній кількості підприємців складає 30%. В основному вони зайняті в малому і середньому бізнесі. Жіноче підприємництво орієнтоване здебільшого на роздрібну торгівлю, медицину, культуру та науку.

Для України, як і для більшості пострадянських країн, притаманний високий рівень освіти й економічної активності населення. Рівень зайнятості жінок складає 52% всіх зайнятих в економіці. У той же час жінки в середньому отримують лише 70% заробітної плати чоловіків. Скорочення державних витрат та затримки з виплатою зарплат негативно вплинули на галузі освіти та охорони здоров'я, де переважна кількість працівників – жінки. Трудова активність жінок в Україні протягом життєвого циклу характеризується тим, що вона поєднує повноцінну трудову діяльність із сімейними обов'язками. Особливість вирішення проблеми подвійного навантаження на жінок в українському суспільстві та відмінність її від стану у західному суспільстві полягають насамперед у тому, що цей процес відбувається за рахунок усупільнення сімейно-побутових обов'язків, а потім шляхом впровадження пільг для працюючих жінок-матерів. Західне суспільство вирішення даного питання вбачало у посиленні батьківської відповідальності за рахунок перерозподілу домашніх обов'язків між подружжям та жорсткої реакції на факт дискримінації.

Чоловіки виходять на пенсію на п'ять років пізніше, ніж жінки, хоча за статистикою, тривалість життя чоловіків в нашій країні на одинадцять років коротша, ніж жінок.

Очевидно, що зміна такого становища можлива тільки шляхом реалізації комплексу заходів, що передбачають довгостроковий вплив на суспільство і його інститути. Тому перед Україною на шляху до світового економічного простору варто поставити наступні стратегічні пріоритети на ринку праці:

- Вирівнювання оплати праці між галузями та зменшення відмінностей у характері та оплаті праці за статевою ознакою;
- Зростання рівня зайнятості на основі дотримання принципу гендерної рівності;
- Зниження рівнів та масштабів безробіття, ризиків виникнення локальних осередків безробіття, яке досить часто характеризується гендерною дискримінацією;
- Постійний контроль за дотриманням роботодавцями трудового законодавства з метою попередження фактів гендерної дискримінації;
- Створення та впровадження програм сприяння розвитку жіночого та сімейного підприємництва;
- Пропаганда системи цінностей щодо рівного розподілу сімейних та професійних ролей між чоловіками та жінками;
- Виведення на перший план соціальної політики держави не жінки з дитиною, а сім'ї, дотримання рівних прав жінок та чоловіків з дітьми;
- Створення умов щодо навчання протягом всього життя, що пов'язане з необхідністю адаптації до вимог економіки знань.

Matviychuk Olena

National Taras Shevchenko University of Kyiv
ECONOMICAL ASPECTS OF GENDER EQUITY

In this article the author analyses the substance of gender equity and its examples in economic sphere of Ukraine, makes the recommendations for improving the situation on the labor market.

Тарас Матвійчук

Львівський національний університет імені Івана Франка

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО – МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ

Українське суспільство на сучасному етапі свого розвитку набуває щоразу нових рис. Нещодавні листопадово-грудневі події створили передумови для кардинальних змін на всіх рівнях суспільства.

Вже вкотре українці мали змогу відчути свою власну солідарність, патріотичну самоідентифікацію, незбагненне єднання. Однак, цього разу всі намагання увінчалися успіхом. На мою думку, саме тепер Українська національна ідентичність, приспана століттями, дістала шанс стати консолідуючим елементом для всього українського суспільства.

Громадянське суспільство, як сфера наукового вивчення і дослідження є надзвичайно важливою, особливо в умовах сучасних трансформаційних процесів, які відбуваються в українському суспільстві. Воно виступає тою ціллю, тим ідеалом, до якого повинні бути направлені намагання суспільства в процесі його розвитку.

В процесі свого становлення та розвитку громадянське суспільство, як наукова категорія часто трансформувалось і змінювало певні напрямки своєї концептуальної сутності. Різні дослідники в різний час пояснювали феномен громадянського суспільства по-різному, поясненням цьому можуть бути різні концептуальні напрямки та наукові школи, до яких належали ці дослідники. Однак, якщо спробувати якимось чином порівняти та узагальнити більшість наукових визначень громадянського суспільства, можна виокремити загальні рамки його існування.

Громадянське суспільство – це суспільство, яке характеризується широкою залученістю громадян в процеси регулювання, управління та контролю всіх сфер суспільного життя. Це суспільство, в якому кожен громадянин, шляхом участі у різноманітних громадських організаціях, має можливість впливати на процес суспільного життя, змінювати та покращувати його, відповідно до своїх бачень та побажань.

У процесі формування та розбудови громадянського суспільства бере участь велика кількість факторів та чинників, які визначають його зміст, форму, функції та суспільну ідентичність. До таких чинників можна віднести державу загалом та державний управлінський апарат зокрема, економічну систему, її тип, загальні принципи соціального устрою, законодавство та рівень його дієвості.

Не менш важливими для формування та розбудови громадянського суспільства є сукупність традицій та принципів соціального життя суспільства, державотворення, соціально-історичні процеси.

Українське суспільство в процесі свого багатовікового існування нагромадило величезний арсенал видів суспільних відносин, яких дуже важко знайти в інших суспільствах. Важка, часом катастрофічна, історична реальність життя українського суспільства всіх часів виробила специфічний, ще повністю не вивчений, тип української ментальності. Саме ця специфічна українська ментальність завжди була основою творення типу суспільної свідомості, суспільних відносин.

Процес формування громадянського суспільства в Україні неможливо уявити без впливу на нього цих багатьох факторів.

Враховуючи історичну специфіку останнього століття та місця у ньому України можна сказати, що українське суспільство з певними труднощами набуває ознак громадянського суспільства. В результаті постійного нівелювання місця індивіда в суспільстві, важливості його впливу на суспільний процес українське суспільство почало втрачати, і без того слабкий, досвід громадянськості.

Громадянське суспільство як сфера суспільства вимагає для свого існування набір певних чинників чи факторів, які є необхідні для його існування. Це, зокрема, дійсно правовий державний устрій, сповідування громадянами громадянських та суспільних ідеалів, залученість громадян до управління суспільними процесами, активна участь громадян в роботі громадських організацій.

Що стосується взаємодії громадянського суспільства та держави, то держава в цьому плані повинна виступати гарантом прав і свобод громадян, не втручаючись у процеси перебігу громадського життя суспільства. Держава покликана шляхом вдосконалення законодавчої бази створювати сприятливі умови для формування і розвитку громадянського суспільства. Існування громадянського суспільства в свою чергу має сприяти розвитку та процвітанню держави.

В процесі свого історичного розвитку громадянське суспільство є своєрідним прототипом для кожного окремого суспільства. Саме тому копіювання закордонного досвіду творення громадянського суспільства не завжди може виявитися результативним. При побудові громадянського суспільства в Україні слід, на мою думку, звертати увагу на особливості суспільної ідентичності саме українського суспільства, у якого є необмежений потенціал для творення власного типу громадянської активності. Це є необхідним для творення такого громадянського суспільства, яке б відповідало міжнародним уявленням та було прийнятним та ефективним для українського суспільства.

Чи не вперше в Україні появились реальні передумови для створення та розвитку громадянського суспільства.

Громадянське суспільство, що є незамінним показником свободи та вільного життя громадян вимагає існування в суспільстві і в державі певних характеристик. До них можна віднести залучення громадян до вирішення різноманітних суспільних проблем, участь їх в громадських організаціях, відокремлення громадянської сфери від державної влади.

Саме тепер в нашому суспільстві починає формуватися реальне підґрунтя для створення громадянського суспільства. Більшість із зазначених чинників починають своє первинне функціонування.

Громадянське суспільство як сфера здійснення свободи громадян можливе лише в економічно розвинутих та повністю демократичних державах. Саме демократія створює необхідні умови для існування та успішного розвитку громадянського суспільства.

Саме тепер ми маємо нагоду спостерігати, хоч і подільний, але все-таки рух уперед з точки зору розвитку демократії в Україні.

Розвиток громадянського суспільства як конкретно історичного феномену, на мою думку, може стати тим цільовим елементом, до якого необхідно прагнути українському суспільству. Саме

громадянське суспільство виступає тим єднаючим елементом, який є необхідним для консолідації української нації.

Незважаючи на певне розшарування українського суспільства за багатьма ознаками, воно проявляє незвичайну здгність до нівелювання різноманітних відцентрових сил, які перешкоджають його розвитку.

Саме в цьому аспекті варто вивчити деякий закордонний досвід (не в плані запозичення, а в плані аналітичного порівняння).

Процес розбудови громадянського суспільства в Україні дещо ускладнюється великим рядом історично нагромадженої неготовності до активної участі громадян у суспільних процесах. Однак, переломний період, який присутній на початку розвитку кожного суспільства яке тепер можна назувати громадянським, в Україні відбувся.

Taras Matviychuk

Ivan Franko National University of Lviv

CIVIL SOCIETY – THE MYTH OR THE REALITY.

This text concentrates on the question of civil society. Civil society is something like intermediate institution between the society as well and the political relations of the state.

The question of creating civil society in Ukraine became actual in resent few months. Process of transformation Ukrainian social reality is very important for learning and surveying.

Social movement that we haw now in Ukraine is an ideal underground for successful development of civil society. Civil society in Ukraine has to be a beautiful example of creating national identity.

Наталя Мельник

Львівський національний університет імені Івана Франка

КРИТЕРІЙ ВИБОРУ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ДЛЯ АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Оцінювання і прогнозування діяльності підприємства здійснюється на основі його фінансової звітності. За допомогою аналізу звітних даних визначаються основні тенденції формування і використання фінансових ресурсів підприємства, причини змін, що сталися, сильні та слабкі сторони підприємства та резерви для поліпшення фінансового стану в перспективі.

В залежності від виду підприємницької діяльності, величини грошового обороту, яка дозволяє вибрати форми фінансової звітності, різні підприємства використовують різні показники при аналізі їх діяльності і складанні фінансової звітності.

Ці показники аналізу мають бути такими, щоб усі пов'язані з підприємством економічними відносинами могли одержати відповідь на запитання, наскільки надійне підприємство та прийняти рішення про економічну доцільність продовження або встановлення таких відносин з підприємством.

Можна ці показники поділити на кількісні та якісні.

До кількісних показників роботи підприємства відносять: випуск продукції в натуральному виразі і грошовій оцінці, величину основних засобів і оборотних активів, кількість працюючих на підприємстві у розрізі їх категорій та інші. Проте дані показники не можуть охарактеризувати рівень ефективності використання наявних на підприємстві матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Для такої оцінки існують якісні показники роботи підприємства, які також мають назву синтетичних, бо вони охоплюють і характеризують весь підприємницький процес: від появи ідеї, мобілізації ресурсів на її матеріалізацію, організації забезпечення сировиною, матеріалами, комплектуючими, всіма видами енергії, трудовими ресурсами і основними засобами, до кінцевого випуску продукції, її реалізації та забезпечення запланованої фінансової стратегії.

До таких показників відносяться: дохід, прибуток, всі показники рентабельності, ліквідності, платоспроможності, запас фінансової стійкості та інші.

Прибуток є основним джерелом фінансування витрат на виробничий і соціальний розвиток підприємства, найвагомим джерелом формування державного бюджету. Тому створеного прибутку повинно бути достатньо не тільки для задоволення фінансових потреб підприємства, а й для фінансування суспільних фондів споживання, розвитку науки, освіти.

Сьогодні в економічній практиці використовують чотири показники рентабельності: рентабельність продукції, рентабельність виробництва, економічна рентабельність та рентабельність власних коштів.

Для підприємств, які в ринкових умовах попадають в економічну кризу і перед якими стоїть завдання організації виходу з такого стану використовується показник порогу рентабельності. Тобто визначаються оптимальні показники виробництва і реалізації продукції при яких підприємства перестають бути збитковими.

Особливо цікавим і необхідним показником роботи будь-якого підприємства в ринкових умовах є показник запасу фінансової стійкості. Інформація про величину цього показника у контрагента підприємства або майбутнього клієнта може запобігти в майбутньому уникнення кризових ситуацій і дефіциту.